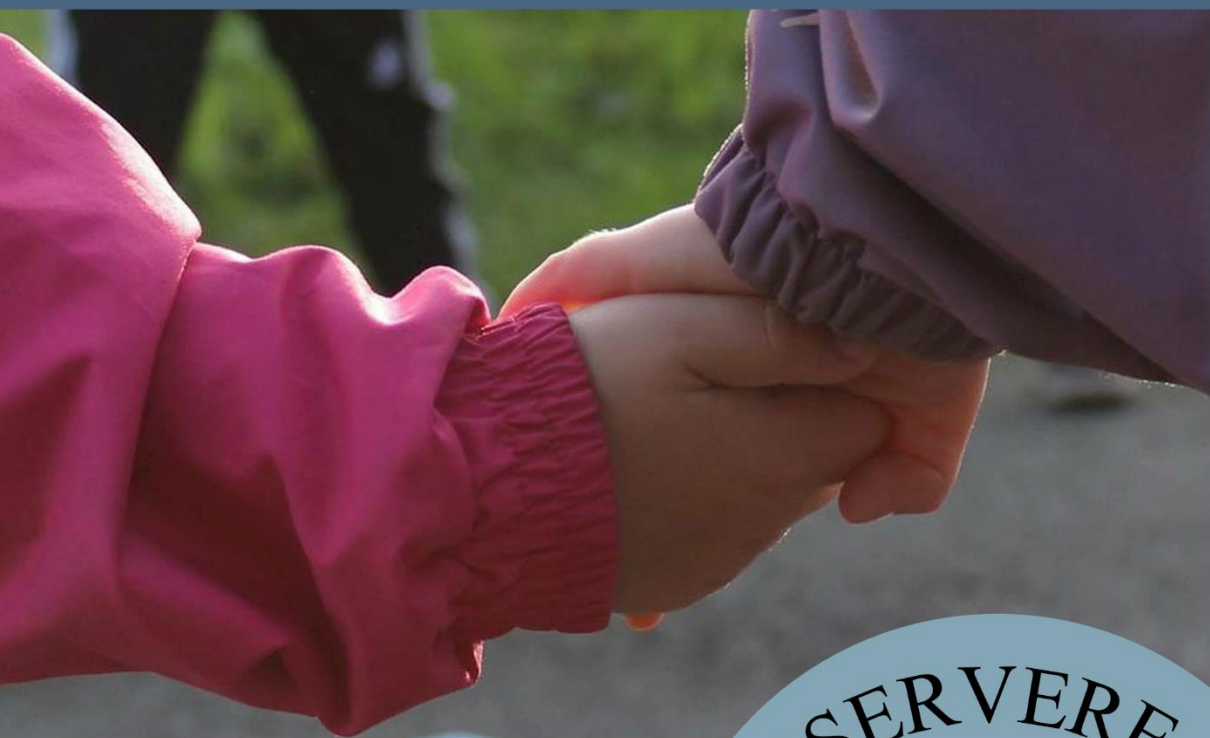

SANDNES KOMMUNE

Brueland barnehage

Vi er en
Utviklings **S**tøttende
Barnehage.

USB er kommunens standard
for kvalitet i barnehagen.
Alle ansatte skal støtte og styrke
barn i sin utvikling og læring.

Å R S P L A N

2018
2019

Innholdsfortegnelse

PRESENTASJON AV BARNEHAGEN	4
ÅRSPLANEN	4
SANDNES KOMMUNE SINE SATSINGSOMRÅDER FOR BARNEHAGENE	4
Tidlig innsats	4
USB- utviklingsstøttende barnehage	4
Fortsette implementering av ny rammeplan	5
BARNEHAGENS VERDIGRUNNLAG	5
BARNEHAGEN SOM PEDAGOGISK VIRKSOMHET	6
Planlegging	6
Vurdering	7
Dokumentasjon	8
Tilrettelegging av det allmennpedagogiske tilbudet for barn som trenger ekstra støtte	9
HOVEDMÅL FOR SANDNESBARNEHAGENE	9
BARNEHAGENS EGEN PROFIL OG SATSINGSOMRÅDER	10
Sosial kompetanse	10
BARN OG BARNDOM	12
DEMOKRATI	12
MANGFOLD OG GJENSIDIG RESPEKT	13
LIKESTILLING OG LIKEVERD	14
BÆREKRAFTIG UTVIKLING	14
LIVSMESTRING OG HELSE	15
DANNING GJENNOM OMSORG, LEK OG LÆRING	16
BARNES MEDVIRKNING	21
SAMARBEID MELLOM HJEM OG BARNEHAGE	21
OVERGANGER I BARNAS LIV	23
Når barnet begynner i barnehagen	23
Overganger innad i barnehagen	24
Overgang til skole	24
PROGRESJON	26
FAGOMRÅDENE	26
Kommunikasjon, språk og tekst	26
Kropp, bevegelse, mat og helse	29
Kunst, kultur og kreativitet	30
Natur, miljø og teknikk	31
Antall, rom og form	32
Etikk, religion og filosofi	33

Nærmiljø og samfunn.....	35
STYRINGSdokUMENT.....	36
BARNEHAGENS/VIRKSOMHETENS ORGANISERING	37
LOKALE FØRINGER	37
PRAKTISK INFORMASJON	39
Oversikt over faste aktiviteter	39
Informasjon om oss	40
Oversikt over personalet:	41

PRESENTASJON AV BARNEHAGEN

Brueland barnehage ble bygget i 1991. Nye Brueland barnehage tatt i bruk i 2012.

I Brueland barnehage er det 11 aldersinndelte grupper med barn i alderen 1-6 år:

Bygg 1:

- 4 småbarns avdelinger med 13-14 barn og 4 voksne

Bygg2:

- 1 småbarns avdeling med 14 barn og 4 voksne
- 4 avdelinger med 3-4 åringer med 3 voksne og 18-19 barn pr. avdeling
- 2 avdelinger med 5 åringer (førskolegruppa) 3 voksne og 18 barn pr. avdeling

Personalet består av 44 ansatte. Vi har i år tre lærlinger. I tillegg har vi tre ansatte i støttestillinger og fem tospråklige assistenter. Barnehagens administrasjon består av virksomhetsleder, styrer og administrasjonskonsulent.

Vi er mye ute og bruker våre nærområder aktivt.

Sandvedparken gir gode og varierte muligheter for fysisk utfoldelse. Vi har gangavstand til flere tilbud som for eksempel Vitenfabrikken, Sandneshallen og biblioteket.

ÅRSPLANEN

Alle barnehager er pålagt gjennom Lov om barnehager og Rammeplan å utarbeide en egen årsplan. Den skal presentere barnehagen på en slik måte at det tydelig kommer fram hvordan personalet jobber med områdene i rammeplanen. Årsplanen skal være et forpliktende arbeidsdokument for personalet.

I årsplanen er kapitlene bygd opp slik: Først en beskrivelse av hva rammeplanen sier om innholdet i barnehagen. Så en beskrivelse av hvordan vi vil gjennomføre dette i praksis.

Årsplanen for Brueland barnehage ble godkjent i Samarbeidsutvalget 23. august 2018.

SANDNES KOMMUNE SINE SATSINGSOMRÅDER FOR BARNEHAGENE

Tidlig innsats

Barnehager er en av kommunens sentrale grunntjenester for tidlig innsats. Den skal bidra til at alle barn og unge får en god oppvekst. Barnehagen skal gi alle barn like muligheter for å oppleve mestring og danne positive relasjoner.

USB- utviklingsstøttende barnehage

Sandnes kommune implementerer et helhetlig kvalitetssystem for å styrke kunnskap og handlingskompetanse om hvordan barnehageansatte best kan støtte barn i deres utvikling.

Den viktigste faktoren for å fremme barns omsorgs- og læringsmiljø i barnehagen er kvalitet på de ansattes samspill med barna.

Barnehagebarn i Sandnes skal gis et kvalitativt godt tilbud uavhengig av avdeling og uavhengig av barnehage.

Denne satsingen bygger på forskningsbasert kunnskap på hva som utgjør god kvalitet i barnehagen. Det sentrale er hvordan barnehageansatte møter barns ulike behov i sitt daglige samspill med barna.

Barnehageansatte skal:

- Sikre at det er et positivt klima på avdelingen,
- Være sensitive overfor barns signaler.
- Ta barns perspektiv,
- Gi veiledning og reguleringsstøtte

Fortsette implementering av ny rammeplan

Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver (rammeplanen) fastsetter utfyllende bestemmelser om barnehagens innhold og oppgaver. Rammeplanen trådte i kraft 1. august 2017. Fra samme tidspunkt ble forskrift 1. mars 2006 nr. 266 om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver opphevet. Virksomheten / barnehagen skal utarbeide en egen implementeringsplan for dette arbeidet.

Digitale løsninger

Virksomheten skal ta i bruk digitale løsninger for å fornye, forenkle og forbedre tjenesten.

Brukerinvolvering

Virksomheten skal ha kultur og praksis som ivaretar brukerinvolvering i tjenesteutvikling og enkeltsaker.

BARNEHAGENS VERDIGRUNNLAG

Barnehagelovens §1

«Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling.

Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene.

Barna skal få utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. De skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen. Barna skal utvikle grunnleggende kunnskaper og ferdigheter. De skal ha rett til medvirkning tilpasset alder og forutsetninger.

Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering.»

BARNEHAGEN SOM PEDAGOGISK VIRKSOMHET

RAMMEPLANEN

Barnehagens verdigrunnlag skal formidles, praktiseres og oppleves i alle deler av barnehagens pedagogiske arbeid. Barndommen har egenverdi, og barnehagen skal ha en helhetlig tilnærming til barnas utvikling. Barnehagens samfunnsmandat er, i samarbeid og forståelse med hjemmet, å ivareta barnas behov for omsorg og lek og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling. Lek, omsorg, læring og dannelse skal ses i sammenheng. (Rammeplan for barnehagen. kap.1)

Planlegging

Planlegging gir personalet grunnlag for å tenke og handle langsiktig og systematisk. Dette må baseres på kunnskap om barns trivsel og allsidig utvikling.

Planlegging legger grunnlag for kontinuitet og progresjon, både i arbeidet med det enkelte barn og med hele barnegruppen. Planleggingen skal baseres på observasjon, dokumentasjon, refleksjon, systematisk vurdering og samtaler med barn og foreldre.

Slik gjør vi det hos oss	Personalet skal
- personalet planlegger det pedagogiske innholdet ut i fra årsplan og halvårsplan med utgangspunkt i «Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver». - det er utarbeidet en progresjonsplan som skal sikre sammenheng i barns læring og opplevelser. - det blir laget et månedsbrev for hver avdeling, samt ukeplaner. -planlegger ut fra kunnskap om enkeltbarn og barnegruppa. - bruker observasjon som grunnlag for planlegging. - pedagogisk leder og barnehagelærer har 4 timer i uken til planleggingsarbeid. - alle planene blir lagt ut på Vigilo.	- planlegge og følge opp det pedagogiske arbeidet ut fra vurderinger av de pedagogiske aktivitetene, samt observasjoner av enkeltbarn og barnegrupper. - lage aktivitetsplaner til de planlagte pedagogisk aktivitetene.

Vurdering

For å sikre at alle barn får et tilbud i tråd med regelverket skal barnehagen jevnlig vurdere det pedagogiske arbeidet. Hele personalet må involveres i vurderingsprosesser for på den måten å kunne lære av egen praksis og bidra til å utvikle barnehagen som pedagogisk virksomhet.

Evalueringsarbeidet er en sentral prosess i barnehagens virksomhet. Gjennom et godt og systematisk vurderingsarbeid er vårt mål å ivareta kvaliteten av det tilbudet barnehagen gir våre brukere.

Vurderingsarbeidet er spennende og utfordrende. Det innebærer selvrefleksjon, og er en forutsetning for endring og utvikling av barnehagens innhold. Vurderingen skal hele tiden følges opp av nye tiltak og justeringer i planene. Vi ønsker at våre holdninger og verdier skal komme tydelig fram i dette arbeidet.

Vårt evalueringsarbeid er allsidig. Det omfatter barnas trivsel og utvikling, den enkelte voksne, personalgruppen som team, forholdet mellom barna og de voksne, foreldresamarbeidet og barnehagen som organisasjon.

Slik gjør vi det hos oss	Personalet skal
- vi gjennomgår og vurderer dagene i barnehagen kontinuerlig, for å sikre at vi jobber mot de målene og forventningene som barn, foreldre/ foresatte og personale har. - vi bruker avdelingsmøter, ledermøter, personalmøter og planleggingsdager til å evaluere og vurdere arbeidet. Foreldre og foresatte får innblikk i denne prosessen gjennom månedlige informasjonsskriv. Her evalueres det arbeidet som ble gjort måneden før. - vi avholder barnemøte en gang pr. måned. - vi gjennomfører felles kommunal brukerundersøkelse annet hvert år, hvor foreldre og foresatte har anledning til å uttale seg om barnehagens innhold. Resultatet av denne undersøkelsen blir gjort kjent for foreldre og foresatte.	-evaluere aktivitetsplaner sammen med barna og vurdere det videre arbeidet. - evaluere progresjonsplan og dimensjonene i USB. - skriftlig evaluere og vurdere arbeidet - lage halvårsevaluering og helårsevaluering. - det skrives referat fra møtet. -sammen med seksåringene evaluere barnehagetiden. - ut fra resultatene fra brukerundersøkelsen sette nye mål for arbeidet.

Dokumentasjon

Dokumentasjon synliggjør hvordan barnehagen arbeider. Dokumentasjon er en viktig del av arbeidet med å planlegge, vurdere og utvikle det pedagogiske arbeidet. Dokumentasjon vil også vise hvordan barnehagen jobber for å oppfylle kravene i lovverket.

Bestemmelsene i personopplysningsloven må overholdes ved bruk av foto- og film kamera i barnehagen.

Pedagogisk dokumentasjon er et prosessorientert arbeid som består av ulike deler: observasjon, dokumentasjon, refleksjon, tolkning/valg og nye tanker/ handlingsmønstre.

Det som foregår i relasjoner mellom barn- barn og barn-voksen må sees, formuleres og diskuteres.

Slik gjør vi det hos oss	Personalet skal
- dokumenterer vårt arbeid gjennom skriftlige evalueringer av aktivitetsplaner, månedsplaner, dagsreferater på Vigilo, dagbok med registrering av barn og voksne, referater fra møter i SU, referater fra planleggingsdager, personalmøter, ledermøte og avdelingsmøter. - tar bilder og film av barn i lek og aktivitet. - dokumenterer tegninger og andre uttrykk som barna lager. - bruker bildedokumentasjon i henhold til gjeldende regler i Sandnes kommune og ny personvernlovgivning.	-reflektere og diskutere i etterkant av samtaler mellom barn – barn og barn-voksne. -reflektere og diskuterer tema, grunnsyn og verdier/holdninger på personalmøter og avdelingsmøter. - ivareta etisk perspektiv og personvern i all dokumentasjon.

Tilrettelegging av det allmennpedagogiske tilbudet for barn som trenger ekstra støtte

Rammeplanen kap.7

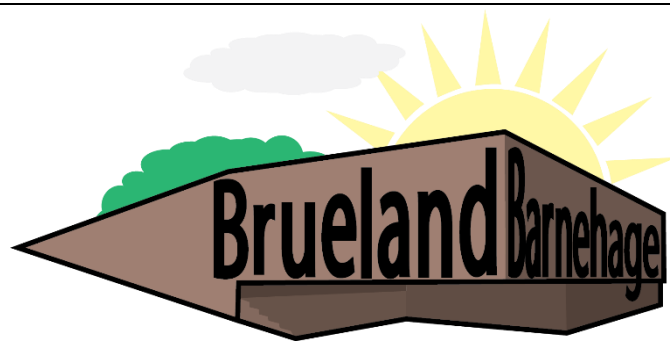
Barnehagen skal tilpasse det allmennpedagogiske tilbudet etter barnas behov og forutsetninger, også når noen barn har behov for ekstra støtte i kortere eller lengre perioder. Barnehagen skal sørge for at barn som trenger ekstra støtte, tidlig får den sosiale, pedagogiske og/eller fysiske tilretteleggingen som er nødvendig for å gi barnet et inkluderende og likeverdig tilbud. Tilretteleggingen skal vurderes underveis og justeres i tråd med barnets behov og utvikling.

Slik gjør vi det hos oss	Personalet skal
- vi ser, observerer og noterer. - vi drøfter med avdelingen og nærmeste leder. - vi lager tiltaksplan. - vi systematiserer observasjoner. - samtale med foresatte. - lager skriftlig plan sammen med foreldre om det videre arbeid, dette skrives inn i tiltaksplan. - ny foreldresamtale avholdes. - dersom det fremdeles er bekymring må en innlede samarbeid med andre instanser (PPT, helsestasjon, styrket barnehagetilbud).	- se enkeltbarnets behov og utvikling - følge opp tiltaksplaner. - være ansvarlig for at planen blir skrevet og gjennomført. - i samarbeide med foreldre ta kontakt med aktuelle instanser.

HOVEDMÅL FOR SANDNESBARNEHAGENE

(fra Kvalitetsplanen)

- Barnehagen skal være et godt sted å være. Omsorg, danning, lek og læring danner grunnlag for en god barndom og et godt livsløp.
- Barnehagens innhold skal utformes slik at hvert enkelt barn får opplevelser og erfaringer til støtte for sin utvikling, læring og danning.
- Samspill og dagliglivets hendelser kjennetegnes av medvirkning, lek og andre meningsfylte aktiviteter. Barnehagen skal være en læringsarena.
- Barnehagens rammebetingelser skal støtte barnas trivsel og fremme læring og utvikling.

Brueland barnehage – sammen former vi fremtiden.

Sosial kompetanse

Sosial kompetanse vil si å lære sosiale ferdigheter gjennom konkrete hendelser i hverdagen. Sosial kompetanse innebærer de kunnskaper, ferdigheter og motivasjon som barn trenger for å mestre de miljøer de oppholder seg i, eller de kan forventes å ta kontakt med, samtidig som trivsel og et positivt selvbilde ivaretas.

Ved å ha de forutsetningene som sosial kompetanse innebærer, blir det lettere å møte utfordringer i samspillsituasjoner.

Barn som har god sosial kompetanse vil oppleve at de bedre lykkes i å omgå andre, at de mestrer bedre samspill med andre og vet mer om hvordan de skal opptre sammen med andre.

Sosial kompetanse kan beskrives ved å dele det inn i 5 delmål:

- Selvhevdelse - innebærer å ta initiativ i forhold til andre mennesker, spørre andre mennesker om informasjon, introdusere seg selv og å reagere hensiktsmessig på andres handlinger. Eks: Lære barna til å spørre om å få lov til å bli med i leken uten hjelp fra voksne.
- Selvkontroll - inkluderer å kunne utsette egne behov i situasjoner som krever turtaking, kompromisser og felles avgjørelser, også det å takle mellommenneskelige konflikter. Eks: Lære barna å godta andre barns forslag til lek.
- Empati - betyr direkte oversatt: innføling, samkjensle. Det vil si at empati dreier seg om evnen til innlevelse i andre menneskers følelser. Det dreier seg om evnen til å gjenkjenne og å forstå dem ut fra den andres situasjon og til å handle til denne forståelsen. Eks: Lære barna til å ta hensyn til hverandre i leken.
- Prososial atferd - er de handlinger som er frivillige og som klart synes å ha til hensikt å være til nytte for andre. Eks: Lære barn å vise omtanke for hverandre i leken ved å hjelpe, dele, støtte og gi omsorg.
- Glede og humor - er lek med ord og tanker, det fremmer skaperevnen og lysten til kreativitet. Å skape humor er en væremåte, en livsform som er et mål i seg selv. Eks: Å fortelle vitser og gåter, lage nye historier, parodierte, gjøre grimaser og skøyestreker.

Selvhevdelse

For at et barn skal være i stand til å bruke sosial kompetanse er det nødvendig at de har god

selvhevdelse og en positiv selvoppfatning. De må føle at de blir akseptert og tatt godt imot i forhold til det de sier og gjør.

Samspillet mellom barnet og barnegruppen må fungere for at barnet skal trives.

Barn trenger å få tilfredsstilt sine individuelle og grunnleggende behov, slik at de lettere skal kunne fungere i gruppa.

For å kunne utvikle et godt selv bilde er det viktig at barn møter positive holdninger. Alle trenger å oppleve en hverdag der vi både gir og mottar omsorg og anerkjennelse fra hverandre.

Selvkontroll

Selvkontroll er vesentlig for barns sosiale oppdragelse. Det å ha en godt utviklet selvkontroll betyr at barn blir bedre til å vurdere, se alternativ og planlegge sin atferd. De kan foreslå konstruktive alternativ når uenigheter oppstår.

Det blir lettere å holde på vennene og en klarer lettere å komme inn i lek. Det blir lettere å lese den sosiale situasjonen.

Det å kunne utsette egne behov og ønsker i situasjoner krever evne til turtaking, kompromisser og godta felles avgjørelser.

Det å komme med gode og kreative løsninger i konflikter blir en utfordring.

Empati

Barn utvikler tidlig evne til å vise empati og rolletaking. Allerede helt ned i ett års alderen har barn en bevisst form for evne til å se andres perspektiver, tanker, intensjoner og følelser.

Denne utviklingen er avhengig av de sosiale erfaringer barnet gjør i sine omgivelser.

Det vil ha stor betydning for den sosiale utvikling å videreutvikle barnas evne til å identifisere andres følelser, se at andre er lei seg, redde, sinte og glade.

Prososial atferd

For at barn skal utvikle prososial atferd er det nødvendig med et bevisst holdnings- og oppdragelsesarbeid. Barnehagen kan bidra ved å oppmuntre til positive handlinger som har til hensikt å støtte, hjelpe eller være til nytte for andre.

Målet for sosialisering til prososial atferd, er at barnet internaliserer allmenngyldige og felles normer for atferd. Det dreier seg om moralske normer som for eksempel å ta hensyn til andre, vise omsorg, dele og hjelpe andre.

En moralsk norm er internalisert når barn føler at det bør handle i tråd med den, selv når

muligheten for å «bli tatt/straffet» ikke er tilstede. Når en moralsk norm er internalisert oppleves det slik at den kommer «innenfra en selv». Disse normene er fellesskapsverdier.

Den opprinnelige kilden til disse verdier/normer er foreldrene og andre nære personer. Det er derfor viktig at vi voksne synliggjør disse verdiene og på den måten er med på å påvirke barns moralske utvikling.

Glede og humor

Glede er knyttet til det en gjør, ikke minst i forhold til andre mennesker. Glede er knyttet til aktiv utfoldelse i øyeblikket, til opplevelser og mestring av nye ferdigheter eller sanselige inntrykk.

Humor preges av en her og nå tilstand. Det typiske for humoren er det overraskende, det rare, det som ikke harmonerer med sine omgivelser. Humor er lek med ord og tanker, det er vitser og gåter, parodiering av popmelodier, gjøre grimaser og skøyerstreker.

Barn trenger tilbakemeldinger fra de voksne på glede knyttet til deres aktive utfoldelse i øyeblikket. Det kan gi mot til å gjøre ting de egentlig nesten ikke tør. Gjennom humor kan en bearbeide de problematiske sidene ved livet og nærme seg tabuområder. Det viktigste er likevel at humor gir overskudd og livsglede.

BARN OG BARNDOM

Rammeplanen (kap.1):

Barnehagen skal anerkjenne og ivareta barndommens egenverdi. Å bidra til at alle barn som går i barnehage, får en god barndom preget av trivsel, vennskap og lek, er fundamentalt. Alle handlinger og avgjørelser som berører barnet, skal ha barnets beste som grunnleggende hensyn, jf. grunnloven §104 og barnekonvensjonen art.3 nr.1.

Slik gjør vi det hos oss	Personalet skal
- streber etter å ivareta barnets behov for omsorg, lek og læring. - har fokus på lek som læringsarena. - har fokus på tilvenning og vennskap ved oppstart av nytt barnehageår. - har ekstra fokus på barnekonvensjonen om høsten. - vi har vennskap, lek og forebygging av mobbing som tema gjennom hele året. - har sosial kompetanse som satsningsområde. - lar barna få oppleve at de har medbestemmelse. - besøker nye avdelinger hyppig på våren. Når barna starter på stor avdeling blir en voksen fra «gammel» avdeling med den første uka. - fokus på at foreldre skal oppleve barnehagen som en trygg oppvekstarena.	- se, observere og tilrettelegge. - være en aktiv voksen som støtter barna i lek og veileder i konfliktsituasjoner. - se enkeltbarnet og dets behov. - være genuint interessert i barnet og familiens behov. - sørge for at barna får en god overgang ved skifte av avdeling. - sørge for at foreldre opplever at deres barn blir sett og hørt. Gi foreldre informasjon i bringe og hente situasjoner.

DEMOKRATI

Rammeplanen (kap.1):

Økt mangfold og individualisering gir behov for demokratiforståelse, respekt for forskjellighet og positive holdninger til å leve sammen i fellesskap. Alle barn skal kunne oppleve demokratisk deltakelse ved å bidra og medvirke til barnehagens innhold, uavhengig av kommunikasjonsevner og språklige ferdigheter.

Slik gjør vi det hos oss	Personalet skal
- har barnemøter/barnesamtaler. - lar barna ta egne valg/ gi valgmuligheter. - lærer barna å forstå at alle får lik mulighet til medbestemmelse. -skaper et fellesskap der alle blir møtt med anerkjennelse, respekt og tillit - sosial kompetanse som satsningsområde.	-la barna få påvirke sin egen hverdag gjennom medvirkning og medbestemmelse. -gi barna mulighet til å evaluere og vurdere barnehagehverdagen. -sørge for at alle barna blir hørt. -ha respekt for barnas uttrykk og fremme barnas egne ord og meninger. -fremme og formidle alle kulturer og religioner i barnegruppen på lik linje.

MANGFOLD OG GJENSIDIG RESPEKT

Rammeplanen (kap.1):

Barnehagen skal fremme respekt for menneskeverdet ved å synliggjøre, verdsette og fremme mangfold og gjensidig respekt. Barna skal få oppleve at det finnes mange måter å tenke, handle og leve på. Samtidig skal barnehagen gi felles erfaringer og synliggjøre verdien av fellesskap. Barnehagen skal synliggjøre variasjoner i verdier, religion og livssyn. Barnehagen skal legge til rette for kulturmøter, gi rom for barnas egen kulturskaping og bidra til at alle barn kan få oppleve glede og mestring i sosiale og kulturelle fellesskap.

Vi er en barnehage med stort mangfold. Her møtes mange ulike religioner, livssyn, tradisjoner og etnisiteter. Dette gir oss en unik mulighet til å se mangfoldet i de ulike kulturene. De grunnleggende verdiene i barnehagen skal være nestekjærlighet, solidaritet, toleranse og respekt.

Slik gjør vi det hos oss	Personalet skal
-på høsten har vi fokus på hvert enkelt barn og deres familier. - i september/oktober arbeider vi med ulike kulturer/nasjoner som er representert i barnehagen. - etter jul arbeider vi med eventyr/estetiske fag. - på sommeravslutningen viser avdelingene sine kulturelle uttrykk for foreldrene. -gjør barna kjent med den samiske kulturen.	-legge til rette for at barn fra alle kulturer skal få utvikle sin identitet. - sørge for likeverdig dialog og samhandling, for å skape toleranse. - vise respektfull samhandling og delaktighet i andres kulturer. Dette kan bidra til at barna klarer å sette seg inn i andres situasjoner. -legge til rette for at barna føler at det de opplever hjemme er verdifullt og gjøres gyldig i barnehagen.

LIKESTILLING OG LIKEVERD

Rammeplanen (kap.1):

Barnehagen skal fremme likeverd og likestilling uavhengig av kjønn, funksjonsevne, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, etnisitet, kultur, sosial status, språk, religion og livssyn. Alle skal ha like muligheter til å bli sett, hørt og oppmuntret til å delta i fellesskap i alle aktiviteter i barnehagen.

Slik gjør vi det hos oss	Personalet skal
- ha lik tilnærming til alle barn uavhengig av kjønn i måten vi samtaler og opptrer på. - jobber aktivt for å motvirke alle former for diskriminering.	- tilrettelegge alle barns behov uavhengig av kjønn, funksjonsevne, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, etnisitet, kultur, sosial status, språk, religion og livssyn. - ha lik fremtoning til alle aktiviteter, og engasjement for å inkludere alle barna. - legge til rette for at alle barn får delta på lik linje. - personalet skal være bevisste rollemodeller.

«Det handler om folk i Sandnes! Strategi for likestilling, inkludering og mangfold», erstatter tidligere *Mangfoldsplan for Sandnes kommune 2009 -2012*. Strategien skal være en veiviser for organisasjonen slik at vi jobber i samme retning. Strategien skal følges opp med tiltak på tjenesteområdene og i enhetene.

https://www.sandnes.kommune.no/globalassets/politikkadministrasjon/strategi-for-likestilling-inkludering-mangfold/16-07012-19-strategi-for-likestilling-inkludering-og-mangfold---endelig-utkast-16309382_4_1-002.pdf

BÆREKRAFTIG UTVIKLING

Rammeplanen (kap.1):

Barna skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen. Bærekraftig utvikling omfatter natur, økonomi og sosiale forhold, og er en forutsetning for å ta vare på livet på jorden slik vi kjenner det. Bærekraftig utvikling handler om at mennesker som lever i dag, får dekket sine grunnleggende behov uten å ødelegge fremtidige generasjoners mulighet til å dekke sine. Barnehagen skal bidra til at barna kan forstå at dagens handlinger har konsekvenser for framtiden.

Slik gjør vi det hos oss	Personalet skal
- deltar på kommunens årlige ryddeaksjon - vi har et fint uteområde som barna er med å ta vare på; ryddig og innbydende. - lærer barna om bruk og kast mentalitet i forhold til for eksempel mat, klær og leker. - lar barna være en naturlig del av stengesjekk, rydding og andre hverdagsaktiviteter. - gir barna gode naturopplevelser i nærområdet. - setter/sår planter. - formingsaktiviteter – gjenbruk. - bruker ressursene vi har, se muligheter. - lærer om naturens kretsløp.	-være rollemodeller for barna i form av gode holdninger og verdier. - legge til rette for opplevelser knyttet til mat, natur, miljø og gjenvinning/gjenbruk. - eksperimentere sammen med barna og være nysgjerrige.

LIVSMESTRING OG HELSE

Rammeplanen (kap.1):

Barnehagen skal ha en helsefremmende og forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller. Barns fysiske og psykiske helse skal fremmes i barnehagen. Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing. Personalet skal ha et bevisst forhold til at barn kan være utsatt for omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep, og vite hvordan dette kan forebygges og oppdages. Personalet skal kjenne til opplysningsplikten til barnevernet, jf. barnehageloven §22.

Slik gjør vi det hos oss	Personalet skal
Fysisk helse - barna skal få utfolde seg aktivt på turer og godt tilrettelagte aktiviteter som tar hensyn til alder og modning. Kosthold - lar barna få oppleve ulike smaker og ulike sunne matvarer som gir sunne helsevaner. Barna skal få kjennskap til matens opprinnelse. - vi har ikke kaker i forbindelse med bursdagsmarkeringene. - serverer frukt og grønnsaker til måltidene hver dag. Hygiene -håndvask før barn og foreldre går inn i fingarderobe.	- ha fokus på barnet som individ og hva barnet mestrer, og ikke det materielle. - ha fokus på inkludering og at barna skal ha felles preferanser som gjør at de har like muligheter i barnehagen. - ha en bevisst holdning til ernæring. - formidle positive holdninger til barna om sunt kosthold. - ha fokus på kvaliteten på samspillet under måltidene. - skape måltider preget av fellesskap og samhörighet. - gi barna gode vaner for å ivareta sin egen helse gjennom et fokus på god hygiene.

-følger generelle hygieneregler. Psykisk helse - lærer barna å sette ord på egne følelser og behov. - gi barna en forståelse av at det er trygt å vise følelser. Vi som personalet skal lære barna empatiske ferdigheter og bekrefte barnas følelser. 	- vise glede sammen med barna. - være ansvarlig for å skape gode relasjoner til hvert enkelt barn. - bekrefte hva barnet mestrer og vise glede over barns mestring. - gi foreldre og barn felles retningslinjer for hvordan vi ønsker å kunne inkludere alle barn i barnegruppen. - gi barna gode og anvendbare metoder som gjør at barna respekterer og tolererer hverandre. - ha kunnskap om hvordan vi stiller spørsmål til barna ved utsagn som kan mistenkes som vold eller seksuelle overgrep. - vite hvor de kan innhente informasjon og kunnskap om det aktuelle temaet. - ha kunnskap om tegn som tyder på de ulike temaene. - vite sine kunnskapsbegrensninger og hvor de kan få hjelp. -tørre å se og ta barna på alvor.
---	--

Det er blitt utformet en handlingsplan mot mobbing for barnehagen. Hovedmålet er at alle skal ha et godt fysisk og psykososialt miljø som fremmer helse, trivsel og mestring. Alle skal bli møtt med varme, anerkjennelse, og oppmuntring slik at en opplever seg selv som verdifull.

https://www.sandnes.kommune.no/globalassets/barnehageskole/barnehage/kommunalebarnehager/brueland/brueland_barnehage_handlingsplanmotmobbing.pdf

DANNING GJENNOM OMSORG, LEK OG LÆRING

Rammeplanen (kap.5):

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling.

Det helhetlige synet på læring er spesielt for barnehagen som pedagogisk virksomhet. I rammeplanen s. 19 står det at arbeidet med omsorg, danning, lek og læring, sosial kompetanse og kommunikasjon og språk skal ses i sammenheng og samlet bidra til barns allsidige utvikling.

Omsorg

Rammeplanen (kap.3):

Omsorg er en forutsetning for barnas trygghet og trivsel, og for utvikling av empati og nestekjærlighet. Barnehagen skal gi barna mulighet til å utvikle tillit til seg selv og andre. I barnehagen skal alle barna oppleve å bli sett, forstått, respektert og få den hjelp og støtte de har behov for. Barnehagen skal aktivt legge til rette for omsorgsfulle relasjoner mellom barna og personalet og mellom barna som grunnlag for trivsel, glede og mestring. Personalet skal arbeide for et miljø som ikke bare gjør barna til mottakere av omsorg, men også verdsetter barnas egne omsorgshandlinger.

Barnehagedagen inneholder en rekke tilbakevendende situasjoner. Disse kalles hverdagsaktiviteter eller hverdagens faste gjøremål. Måltid og av – og på kledning er eksempler på slike aktiviteter.

Barnas dag er konsentrert rundt disse faste rutinene og vissheten om at disse aktivitetene opptrer hver dag, gir barna følelse av trygghet, kontinuitet og forutsigbarhet. Hverdagsaktivitetene gir barn gode muligheter for å hjelpe hverandre, det vil si å lære å gi andre omsorg gjennom handling. Det er derfor viktig at barn selv skal være aktive deltakere i disse aktivitetene, og ikke som mål for voksen omsorg. I hverdagsaktivitetene skjer det både formell og uformell læring. Barnas opplevelse av å mestre tilværelsen, av å tro på seg selv, er nært knyttet til økende uavhengighet av de voksnes hjelp i dagliglivet.

I hverdagsaktivitetene utspiller mye av den direkte kontakten mellom barn og personalet seg. Her formidles kulturens skikk og bruk, vaner og vurderinger. Hverdagsaktivitetene og hvordan de gjennomføres spiller derfor en avgjørende rolle for hvilken oppfatning barn får av seg selv i forhold til andre, og hvilke mønster for kontakt mennesker imellom de tilegner seg i hverdagen. Personalets rolle er særdeles viktig i hverdagsaktivitetene.

Gode relasjoner mellom barn og voksne danner grunnlaget for et godt omsorgs- og læringsmiljø. Barns psykososiale miljø er av stor betydning for barns livskvalitet her og nå, men også for videre utvikling og læring. (Meld.St.19, 2015-2016)

Slik gjør vi det hos oss	Personalet skal
- barna skal kunne påvirke sin egen hverdag, og dette gjør vi gjennom samlingsstunder, barnemøter og samtaler med barna. - gir barna tid til å øve seg på å klare mer selv, for eksempel smøre maten uten hjelp, klare sin personlige hygiene og av- og på kledning. - hvert barn får primærkontakt.	- strebe etter å være en som ser hva barna trenger akkurat der og da. - være gode rollemodeller gjennom å være tilstede, anerkjenne barns følelser, lytte og observere. - følge opp barnet og dets foreldre spesielt. - oppmuntre til stadig større selvstendighet gjennom god gjennomtenkning av dagsrytmen og praktisk tilrettelegging. Det

	er viktig at barna gis god tid i disse aktivitetene. -observere, evaluere og vurdere for å finne beste praksis. Vi bruker solmodellen som verktøy.
---	--

Lek

Rammeplanen (kap.3):

Leken skal ha en sentral plass i barnehagen, og lekens egenverdi skal anerkjennes. Barnehagen skal gi gode vilkår for lek, vennskap og barnas egen kultur. Leken skal være en arena for barns utvikling og læring, og for sosial og språklig samhandling. Barnehagen skal inspirere til og gi rom for ulike typer lek både ute og inne. Barnehagen skal bidra til at og gi rom for ulike typer lek både ute og inne. Barnehagen skal bidra til at alle barn kan oppleve glede, humor, spenning og engasjement gjennom lek – alene og sammen med andre.

Leken er den mest sentrale virksomheten i barnehagen. Den er den viktigste arenaen for læring og utvikling. Barnet utvikles på alle områder; intellektuelt, språklig, fysisk, sosialt og emosjonelt. Leken er lystbetont og motiverende i seg selv for barnet. Leken skal ha gode vilkår. Barna må få tilstrekkelig plass og uforstyrret tid til at den gode leken kan utvikle seg.

Barns lek forteller oss mye om deres læring, utvikling og sosialisering på de ulike områdene. De opplevelsene og erfaringene som barna får via leken er med på å styrke barnas læring og utvikling. Barn utforsker miljøet og seg selv i forhold til evner, behov, interesser og andre forutsetninger. Leken har stor betydning for å utvikle og styrke barns selvoppfatning og identitet. Gjennom leken lærer barnet seg selv å kjenne og utvikler tillit og respekt i forhold til seg selv og hva det er i stand til å klare av utfordringer. Derved utvikles kompetansefølelse i forhold til de ulike områder. Denne utvikling har spesielt gode vilkår i leken, fordi det skjer i en såkalt lavrisikosituasjon.

For barnet er lek en utprøvningsprosess også på andre områder. Barnet får satt sin egen oppfatning av verdier og normer på prøve, og får økt sin forståelse av problemer og konflikter det har vanskelig for å fatte, for eksempel konflikter som gjelder samhandling mellom mennesker.

Leken gir barnet en unik mulighet til å prøve ut manglene innsikt og forståelse i en forpliktende og lite risikofylt sammenheng. Barnet beveger seg i lekens verden, det er bare på liksom.

Slik gjør vi det hos oss	Personalet skal
- barna kan ofte trenge god tid på å komme inn i leken. Derfor legger vi opp til at barna får lange perioder med lek. Barna må få tid til å være barn og leke. De må få mulighet til å sette i gang lek på eget initiativ. Det er blant annet gjennom lek barna blir sosiale. - humor er viktig. Ved å tøyse og tulle litt på barnas premisser er vi med på å utvikle barnas lekeevne. 	- legge til rette for en god lek for alle barna både ute og inne, gjennom å organisere rom, tid og lekemateriell. - tilrettelegge, inspirere og være støttende i barnas lek. - delta i leken på barnas premisser. - la barna bestemme innholdet og lekens utvikling. - tilføre nye elementer i en lek som har gått i stå. - ha respekt for barns lek. Utvise fleksibilitet og respekt i forhold til påbegynt lek.

Danning

Rammeplanen (kap.3):

Barnehagen skal støtte barna i å forholde seg prøvende og nysgjerrige til omverdenen og legge grunnlaget for modig, selvstendig og ansvarlig deltakelse i demokratiske fellesskap. Barnehagen skal fremme samhold og solidaritet samtidig som individuelle uttrykk og ferdigheter skal verdsettes og følges opp. Barnehagen skal bidra til at barna kan forstå felles verdier og normer som er viktige for fellesskapet. Barnehagen skal bidra til å fremme barnas tilhørighet til samfunnet, natur og kultur.

Begrepet danning er en livslang prosess som blant annet handler om å utvikle evnen til å reflektere over egne handlinger og væremåter. Danning foregår i samspill med omgivelsene og inkluderer både oppdragelse, omsorg og læring. Danning i barnehagen har som mål at barn skal utvikle selvstendighet og trygghet på seg selv. Alle barn skal få oppleve seg selv som betydningsfulle, og at de har noe å bidra med i fellesskapet.

Slik gjør vi det hos oss	Personalet skal
- fokus på utvikling av sosial kompetanse. - vi har fokus på positive handlinger. - aktiviteter og lek foregår både i små og større grupper. - gjennom dialog og refleksjon bidrar vi til barnas forståelse av seg selv og egne følelser.	- støtte barna i utviklingen av selvhevdelse, selvkontroll, empati, prososial atferd og glede og humor. - gi barna opplevelse av å være i trygge rammer. - motivere og støtte barna i lek og aktiviteter.

	- gi barna utfordringer. -la barna delta i daglige gjøremål. - gi barna innflytelse gjennom medbestemmelse på egen hverdag.
--	---

Læring

Rammeplanen (kap.3):

I barnehagen skal barna oppleve et stimulerende miljø som støtter opp og deres lyst til å leke, utforske, lære og mestre. Barnehagen skal introdusere nye situasjoner, temaer, fenomener, materialer og redskaper som bidrar til meningsfull samhandling. Barnas nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær skal anerkjennes, stimuleres og legges til grunn for deres læringsprosesser. Barna skal få undersøke, oppdage og forstå sammenhenger, utvide perspektiver og få ny innsikt. Barna skal få bruke hele kroppen og alle sanser i sine læringsprosesser. Barnehagen skal bidra til læringsfellesskap der barna skal få bidra i egen og andres læring.

Barnehagens innhold skal romme både omsorg, lek og læring i formelle og uformelle situasjoner. Rammeplanens helhetlige læringsbegrep legger til grunn at barnehagens innhold må være tverrfaglig og forutsetter at barns læring på ulike områder – motorisk, emosjonelt, sosialt og kognitivt – foregår parallelt og ikke kan ses adskilt fra hverandre. Arbeid knyttet til fagområdene skal gi rike muligheter for at barn utvikler evne til kommunikasjon og samarbeid og får stimulert sin kreativitet og får utløp for sin nysgjerrighet.

Det aller viktigste for barn i barnehagen er å møte andre barn i lek og fellesskap. Barnas mulighet for samspill og samtale med voksne og barn som er eldre, bidrar til å utvikle ferdigheter. Samtidig har alle barn behov for å bli møtt som individer, med det utgangspunkt og de behov de har og med de mulighetene de bærer i seg. Læring skjer ikke av seg selv.

Slik gjør vi det hos oss	Personalet skal
- arbeider med ulike tema og prosjekter. - tar utgangspunkt i rammeplan, årsplan og progresjonsplan når det lages månedsbrev og aktivitetsplaner. 	- være fremtidsorienterte, ser planlegging som et redskap og ikke et mål i seg selv. - være bevisste voksne som: • gir barna mange inntrykk og opplevelser. • legger til rette for at barna kan gi uttrykk for sine opplevelser gjennom lek og skapende virksomhet. • er lyttende og stiller spørsmål i stedet for å gi svar. • er inspirerende, med vilje til å improvisere, gi impulser og skape overraskelser. • er reflekterte, vilje til å endre praksis til det beste for barnet.

	• er anerkjennende, har evne til å motivere og ha tro på det kompetente barnet. • ser verdien i leken, og leker med.
--	---

BARNES MEDVIRKNING

Rammeplanen (kap.4)

Barnehagen skal ivareta barns rett til medvirkning ved å legge til rette for og oppmuntrer til at barna kan få gitt uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet (barnehageloven §1 og §3.

Barnehagen skal legge til rette for barns medvirkning som er tilpasset alder, erfaringer, individuelle forutsetninger og behov. Barna skal få mulighet til aktivt å delta i planlegging og vurdering av virksomheten og få erfaring med å ha innflytelse.

Barn i barnehagen har rett til å gi uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige drift. Dette gjør de ved hjelp av kroppsspråk og muntlig språk. Ut fra alder og modningsnivå skal hvert enkelt barn kunne påvirke sin egen hverdag.

Slik gjør vi det hos oss	Personalet skal
- støtter barna til å undre seg og stille spørsmål. - oppmuntrer barna til å dele tanker og meninger. - gir barna mulighet til å være med i planleggingen av barnehagens innhold og mål både gjennom den daglige kommunikasjon og i barnemøter. - legger til rette for at alle skal oppleve å bli hørt.	- legge til rette for demokratiske prosesser. - legge frem saker ut fra barnas alder og ståsted. - tilrettelegge slik at barna deltar i planlegging og vurdering. - tilrettelegge for en god kommunikasjon mellom barna, personalet og foreldrene.

SAMARBEID MELLOM HJEM OG BARNEHAGE

Foreldreråd og samarbeidsutvalg

Lov om barnehager §4

For å sikre samarbeid med barnas hjem, skal hver barnehage ha et foreldreråd og et samarbeidsutvalg.

Foreldrerådet består av foreldrene/de foresatte til alle barna og skal fremme deres fellesinteresser og bidra til at samarbeidet mellom barnehagen og foreldregruppen skaper et godt barnehagemiljø. Er det i forskrift etter § 15 satt maksimalgrense for foreldrebetalning, kan bare foreldrerådet samtykke i foreldrebetalning ut over dette.

Samarbeidsutvalget skal være et rådgivende, kontaktskapende og samordnende organ. Samarbeidsutvalget består av foreldre/foresatte og ansatte i barnehagen, slik at hver gruppe er likt representert. Barnehagens eier kan delta etter eget ønske, men ikke med flere representanter enn hver av de andre gruppene.

Barnehageeieren skal sørge for at saker av viktighet forelegges foreldrerådet og samarbeidsutvalget.

Rammeplanen (kap.5)

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling (barnehage loven §1)

Foreldresamarbeid skal foregå både på individuelt nivå og på gruppe nivå.

På individuelt nivå skal barnehagen legge til rette for jevnlig samarbeid om enkeltbarnets helse, trivsel, erfaringer, utvikling og læring. Samarbeidet skal sikre at foreldre får medvirke til den individuelle tilretteleggingen av tilbudet. Både foreldre og personalet må forholde seg til barnehagens samfunnsmandat og verdigrunnlag. Barnehagen må tilstrebe at barnet ikke kommer i lojalitetskonflikt mellom hjemmet og barnehagen.

Slik gjør vi det hos oss	Personalet skal
-utveksler daglig informasjon med foreldrene. - det er viktig at foreldrene gir beskjed til personalet at barnet er kommet eller at barnet skal gå hjem. - foreldresamarbeid og dokumentasjon på hva vi gjør i Brueland barnehage blir lagt ut på barnehagens hjemmeside og/eller på Vigilo. Vigilo brukes som en kommunikasjonskanal mellom barnehagen og foreldrene. Her kan foreldrene følge med på når barnet sover, når det får bleie og de kan sende meldinger til personalet. - inviterer til to samtaler i løpet av året, en om høsten og en om våren. Ellers foregår samtaler etter behov.	- tilrettelegge for god kommunikasjon. - være imøtekommende og interessert i barn og foreldre. - sørge for at barn blir kryssset ut og inn på krysselister og Vigilo. - sørge for at informasjon blir lagt ut fortløpende. Månedsbrev skal legges ut på Vigilo før den 1. i måneden. - invitere foreldre til samtale og skrive referat fra samtalen som foreldrene signerer.

OVERGANGER I BARNAS LIV

Når barnet begynner i barnehagen

Rammeplanen (kap.6):

Barnehagen skal i samarbeid med foreldrene legge til rette for at barnet kan få en trygg og god start i barnehagen. Barnehagen skal tilpasse rutiner og organisere tid og rom slik at barnet får tid til å bli kjent, etablere relasjoner og knytte seg til personalet og andre barn.

Barnets første dager i barnehagen er en tilvenningsperiode for både barn og foreldre. Vi legger stor vekt på å etablere en trygg relasjon mellom minst en voksen og barnet før foreldrene lar barnet være alene. Først når tryggheten er på plass er barnet klar for sin videre utvikling.

De aller yngste barna i barnehagen krever ekstra stell og omsorg. Aktivitetene må tilpasses det enkelte barns behov og kapasitet. Ettåringene er nysgjerrige og bruker alle sansene for å bli kjent med omverden. De lukter og smaker på alt, kjenner på ulike overflater og på hverandre, de ser seg rundt og de undersøker. Det er viktig at vi som voksne tar oss tid og lar barna oppleve ting i sitt eget tempo, og på sine egne premisser. Rutiner er spesielt viktig for de minste, det er mye trygghet i rutiner. Gjentakelse er en sikker kilde til glede og mening. Det gir dem en følelse av kontroll, oversikt og opplevelse av at ting henger sammen. Derfor har vi en fast dagsrytme hver dag.

I tillegg gir vi barna mange og varierte opplevelser gjennom uken. Fysisk aktivitet, forming, lek, sang og musikk og mer til. For små barn vil hjem og barnehage til sammen utgjøre helheten i livet deres. Hjemmet og familien er aller viktigst for barnet. Det er derfor viktig med all den informasjon vi kan få av foreldrene, som har innvirkning på barnas trivsel og utvikling. Foreldre og personal må samarbeide om den felles omsorgen for barna, slik at den blir god og sammenhengende.

Slik gjør vi det hos oss	Personalet skal
- foreldremøte i juni med nye foreldre. - sette av god tid til tilvenning tilpasset hvert enkelt barns behov. - oppstartsamtale med alle nye foreldre. - skape forutsigbarhet og trygghet gjennom gode rutiner. Viktig å tenke tilstedeværelse og god bruk av TID.	- sørge for at hvert barn har sin primærkontakt. - være sammen med barnet og foreldre for å bli kjent. Gi informasjon, trygge foreldrene, være nysgjerrig. - være sammen med foreldrene i stellesituasjoner under tilvenning, for å bli bedre kjent med hva barnet er vant til hjemme.

Overganger innad i barnehagen

Rammeplanen (kap.6)

Personalet skal sørge for at barn og foreldre får tid og rom til å bli kjent med barna og personalet når det bytter barnegruppe.

Barn opplever flere overganger innad i barnehagen. Den første overgangen er når de skal over fra småbarn til 3-4 års gruppe.

Den neste overgangen er når de skal over på 5 års gruppe. Disse overgangene er det viktig å få til på en god måte slik at overgangen blir preget av trygghet og omsorg.

Slik gjør vi det hos oss	Personalet skal
- vi bruker god tid på å bli kjent med barn som skal bytte avdeling. Dette skjer siste halvår før bytte av avdeling. - for barna på småbarn begynner overgangen ved at de blir med på fellessamlingene hver fredag etter jul. - etter jul begynner de å komme på besøk for å bli kjent med rommene og bygget. Dette skjer i første omgang når de største barna er ute. Etter hvert besøker de også bygget når barna på blå og gul er på rommene sine. - for de eldste barna så begynner forberedelsene til å begynne på 5 års gruppa noe senere på våren. Personalet på de to grønne avdelingene begynner tidlig på vårparten å gjøre seg kjent med barna.	- begynne å forberede barna på overgang til ny avdeling i god tid. - ta barna med på hyppige besøk på ny avdeling. - ha overføringsmøte mellom pedagogiske ledere/barnehagelærere. - må være bevisst sin rolle, og opptre sensitivt i forhold til barn og foreldre.

Overgang til skole

Rammeplanen (kap.6)

Barnehagen skal i samarbeid med foreldre og skolen legge til rette for at barna kan få en trygg og god overgang fra barnehage til skole og eventuell skolefritidsordning. Barnehagen og skolen bør utveksle informasjon som utgangspunkt for samarbeid om førskolebarna. De eldste barna skal få mulighet til å glede seg til å begynne på skolen og oppleve at det er en sammenheng mellom barnehagen og skolen. Barnehagen skal bidra til at barna kan avslutte barnehagetiden på en god måte og møte skolen med nysgjerrighet og tro på egne evner.

Vi har 36 barn som begynner på skolen høsten 2019. Barna begynner på 12 ulike skoler.

Slik gjør vi det hos oss	Personalet skal
Austrått skole er vår «kontaktskole». Lenke:https://www.sandnes.kommune.no/gl-obalassets/barnehageskole/planer/plan_over_gang_barnehager_skoler.pdf Hensikten med planen er å skape gode rutiner i overgangsprosessen slik at en sikrer god informasjonsflyt mellom de to læringsarenaene og et tett samarbeid mellom foresatte, barnehage og skole. Planen er utarbeidet i tråd med føringer lagt i Kunnskapsdepartementets veileder «Fra yngst til eldst» - samarbeid og sammenheng mellom barnehage og skole» (2008). <u>Gjennom planen vil Sandnes kommune sikre at:</u> • Barnehagetiden avsluttes på en god måte og skolen /SFO forbereder seg på å ta imot barnet. • Barnet blir kjent med skolen i god tid før skolestart. • Det er sammenheng og progresjon i læringsinnholdet i barnehage og skole. • Foreldre godkjenner informasjonsoverføring fra barnehage til skole og har muligheter for aktiv medvirkning i denne. • Det finnes informasjon om rettigheter for minoritetsspråklige elever som er tilgjengelig for foreldre på et språk som de forstår. • Barnehage og skole har felles møteplasser for å avklare forventinger, til felles planlegging og kompetanseutvikling.	- i samarbeid med foreldrene sørge for at skolen har kunnskap nok til at barnet får en best mulig start. - forberede barna i god tid før skolestart og besøke Austrått skole. - delta i overføringsmøter etter behov. - ha tilrettelagte og skoleforberedende aktiviteter for førskolegruppen. - fylle ut overføringsskjema i samarbeid med foreldene, som sendes barnets skole.

PROGRESJON

Rammeplanen (kap.8)

Progresjon i barnehagen innebærer at alle barna skal utvikle seg, lære og oppleve framgang. Alle barna skal kunne oppleve progresjon i barnehagens innhold, og barnehagen skal legge til rette for at barn i alle aldersgrupper får varierte leke-, aktivitets- og læringsmuligheter. Barn skal få utfordringer tilpasset sine erfaringer, interesser, kunnskaper og ferdigheter.

Barnehagen skal være en pedagogisk virksomhet som skal planlegges og vurderes. Barn og foreldre har rett til medvirkning i disse prosessene. Målet med barnehagen som pedagogisk virksomhet, er å gi barna et tilrettelagt tilbud i tråd med barnehageloven og rammeplanen. Det pedagogiske arbeidet skal være begrunnet i barnehageloven og rammeplanen.

Slik gjør vi det hos oss	Personalet skal
- følger egen progresjonsplan i all planlegging sammen med halvårsplan, årsplan og rammeplan.	- være kjent med, og bruke planene aktivt i all planlegging. - være bevisst på barns mulighet til å påvirke egen hverdag. - motivere og gi utfordringer tilpasset det enkelte barn.

FAGOMRÅDENE

Kommunikasjon, språk og tekst

Rammeplanen kap.9

Gjennom arbeidet skal barnehagen bidra til at barn får utforske og utvikle sin språkforståelse, språkkompetanse og et mangfold av kommunikasjonsformer. I barnehagen skal barna møte ulike språk, språkformer og dialekter gjennom rim, regler, sanger, litteratur og tekster fra samtid og fortid. Barnehagen skal bidra til at barn leker med språk, symboler og tekst og stimulerer til språklig nysgjerrighet, bevissthet og utvikling.

Tidlig og god språkstimulering er en viktig del av barnehagens innhold. Både den nonverbale og den verbale kommunikasjonen er viktig for å utvikle et godt muntlig språk. Å få varierte og rike erfaringer er avgjørende for å forstå begreper. Å samtale om opplevelser, tanker og følelser er nødvendig for å få et rikt språk.

Slik gjør vi det hos oss	Personalet skal
Gjennom arbeid med kommunikasjon, språk og tekst skal barnehagen bidra til at barna: - uttrykker sine følelser, tanker, meninger og erfaringer på ulike måter	- skape et variert språkmiljø der barna får mulighet til å oppleve glede ved å bruke språk og kommunisere med andre.

- bruker språk til å skape relasjoner, delta i lek og samt redskap til å løse konflikter
- videreutvikler sin begrepsforståelse og bruker et variert ordforråd
- leker, improviserer og eksperimenterer med rim, rytme, lyder og ord
- møter et mangfold av eventyr, fortellinger, sagn og uttrykksformer
- opplever spenning og glede ved høytlesning, fortelling, sang og samtale
- utforsker og gjør seg erfaringer med ulike skriftspråkuttrykk, som lekeskrift, tegning og bokstaver, gjennom lese- og skriveaktiviteter.

Dette gjør vi ved å:

- bruke TRAS – (tidlig registrering av språkutvikling) og Alle med – (kartleggingsverktøy).
- gjennomføre samlinger med variert innhold.
- ha høytlesing inne og ute.
- være bevisste voksne.
- ha et bevisst forhold til det språklige mangfoldet.
- la barna møte symboler som bokstaver og siffer i daglige sammenhenger, og støtte barns initiativ når det gjelder å telle, sortere, lese, lekeskrive og diktere tekst.
- la barna dramatisere og framføre foran publikum.
- tilrettelegge for språktreningsgruppe.
- benytte Språktrappa og språkløypa.
- bruke tilrettelagte «apper» og dataprogram.

- synliggjøre språklig og kulturelt mangfold, støtte barnas ulike kulturelle uttrykk og identiteter og fremme mangfold i kommunikasjon, språk og andre uttrykksformer.
- invitere til ulike typer samtaler der barna får anledning til å fortelle, undre seg, reflektere og stille spørsmål.
- oppmuntre til å fabulere og leke med språk, lyd, rim og rytme.
- støtte barnas lek med og utforskning av skriftspråket.
- bruke varierte formidlingsformer og tilby et mangfold av bøker, sanger, bilder og uttrykksformer.

Språk og læring

Språk er et symbolsystem vi bruker for å gi våre tanker form. Å formgi tanker i et språk er en mental og abstrakt hendelse. For å formidle våre tanker skaper vi et talespråk. Det gjør vi ved å forme språklyder i et system av ord og ytringer, noe som er en konkret hendelse. Hensikten med å bruke språket er å gjøre oss forstått, men også å forstå andre mennesker. Ord og utsagn er redskaper vi bruker for å kunne formidle et bestemt budskap til andre. Det er også redskapene til å forstå andre menneskers budskap, tanker, meninger og erfaringer. Våre egne og andres ytringer definere hvem vi er som mennesker.

Samtidig er en bestemt språkbruk en kilde til å skape, opprettholde eller avgrense relasjoner mellom mennesker i ulike sosiale situasjoner. Språkbruk er med på å definere vår identitet, men identiteten påvirker også vår språkbruk i gitte sosiale situasjoner. Barnehagens språkmiljø er med på å definere barns identitetsutvikling. Utvikling av språk er en utvikling

av flere språklige systemer uavhengig av barnets morsmål. De ulike språklige systemene bygger på hverandre, knyttes sammen og danner grunnlaget for barnets språklige ferdigheter. Språksystemene skapes, bygges opp og videreutvikles gjennom kognitive og sosiale prosesser.

Språket utvikles i en kontinuerlig og gjensidig kommunikasjon mellom omgivelsene og den enkeltes forutsetninger, språkforståelse, språkproduksjon og uttale.

Et godt språk og normal språkutvikling utgjør en vellykket integrasjon mellom komponentene: innhold(menig), form (struktur og grammatikk) og bruk (samspill og kommunikasjon med andre)

Hjernes oppbygging og funksjon påvirkes av erfaringer, og erfaringene knyttet til barns virksomhet i barnehagen spiller derfor en avgjørende rolle for alle læringsprosesser. Hele prosessen med oppkobling av nerveceller skjer i et tett og kontinuerlig samspill med erfaringene. I følge moderne hjerneforskning finnes det ikke noe mer biologisk enn erfaringene. Det vil si at barnets opplevelser på makronivå, for eksempel samspillet med omsorgspersoner, legger føringer for utviklingen på mikronivå, det vil si byggingen av konkrete, biologiske nettverk i hjernen. Mange av disse nettverkene vil vare hele livet, for eksempel, de som gjelder morsmålet. Vi vet at dersom barn ikke blir snakket til, vil det heller ikke utvikle noe språk. I utviklingen av hjernen vil de nervebanene som blir aktivisert, brukt og stimulert, bli større og mer funksjonsdyktige. De som er understimulert, neglisjert og ubrukt, blir mindre og får redusert funksjonsdyktigheten. For eksempel legges det «tråder» i hjernen til utformingen av lydene som senere blir språk. De grunnleggende lydene får rene kabler slik at de oppfattes raskt, uttrykkes raskt og settes sammen til et etter hvert velfungerende språk. På denne bakgrunn kan man si at barns erfaringer i de første leveårene forbedrer de grunnleggende nevroanatomiske og fysiologiske forutsetningene. Barn lærer språk i samhandling med andre, og særlig i samhandling med voksne omsorgspersoner. Språket brukes som et redskap for tenkning og handling, og det utvikles i sosiale fellesskap for å deretter bli bearbeidet av individet.

God språkstimulering innebærer at alle barn snakker og samhandler med voksne og barn gjennom hele barnehagedagen; i hverdagsrutiner, lek, språkstimulerende aktiviteter og lesestunder. Gode barnehager kjennetegnes av at de ansatte kommuniserer og resonerer med barna, stiller aktive spørsmål og stimulerer barna til å reflektere, tenke og bruke språket (Det kongelige kunnskapsdepartement, Meld.St.19(2015-2016, s 44-45)

Gode relasjoner er viktig for kommunikasjon og utvikling av språk. Det mest sentrale for barnehagens språkarbeid er hvordan personalet fremmer god språkutvikling gjennom de daglige aktivitetene i barnehagehverdagen. Arbeid med språk i mindre og atskilte grupper, ofte kalt språkgrupper er et supplement og en viktig del av et godt tilbud for mange barn.

Kropp, bevegelse, mat og helse
Rammeplanen (kap.9)

Vaner og handlingsmønstre tar form allerede fra tidlig alder. Gode vaner som tilegnes i barnehagealder, kan vare livet ut. Barnehagen skal legge til rette for at alle barn kan oppleve bevegelsesglede, matglede og matkultur, mentalt og sosialt velvære og fysisk og psykisk helse. Barna skal inkluderes i aktiviteter der de kan få være i bevegelse, lek og sosial samhandling og oppleve motivasjon og mestring ut fra egne forutsetninger. Barnehagen skal bidra til at barna blir kjent med kroppen sin og utvikler bevissthet om egne og andres grenser.

Barn er fysisk aktive, og de uttrykker seg mye gjennom kroppen. Grunnleggende motoriske ferdigheter og god helse utvikles i barnehagealder. Gjennom kroppslig mestring utvikler barn en positiv selvoppfatning og bevissthet om kropp og helse. Barnehagen skal bidra til gode vaner og sunt kosthold.

Slik gjør vi det hos oss	Personalet skal
Gjennom arbeid med kropp, bevegelse, mat og helse skal barnehagen bidra til at barna: - opplever trivsel, glede og mestring ved allsidige bevegelseserfaringer, inne og ute, året rundt. - blir kjent med egne behov, får kjennskap til menneskekroppen og utvikler gode vaner for hygiene og et variert kosthold. - videreutvikler motoriske ferdigheter, kroppsbeherskelse, koordinasjon og fysiske egenskaper. - opplever å vurdere og mestre risikofylt lek gjennom kroppslige utfordringer. - bli trygge på egen kropp, får en positiv oppfatning av seg selv og blir kjent med egne følelser. - setter grenser for egen kropp og respekterer andres grenser. - får innsikt i matens opprinnelse, produksjon av matvarer og veien fra mat til måltid. Dette gjør vi ved å: - organisere dagen slik at barna er mye ute i all slags vær. - bruke vårt varierte uteområde. - tilrettelegge for turgrupper hver uke. - bruke nærmiljøet. - tilrettelegge for gode lekemuligheter inne. - ha fokus på sunt kosthold i hverdagen.	- være aktive og tilstedeværende, støtte og utfordre barna til variert kroppslig lek og anerkjenne barnets mestring. - bidra til at barna kan tilegne seg gode vaner, holdninger og kunnskaper om kost, hygiene, aktivitet og hvile. - gi barna tilgang til varierte og utfordrende bevegelsesmiljøer, sanseopplevelser og kroppslig lek ute og inne, i og utenfor barnehageområdet. - bidra til at barna utvikler et bevisst forhold til rette til å bestemme over egen kropp og respekt for andres grenser. - legge til rette for at måltider og matlaging bidrar til måltidsglede, deltakelse, samtaler og fellesskapsfølelse hos barna. - kjenne og praktisere nasjonale føringer for helsefremmende og forebyggende tiltak som gjelder barn.

- tilrettelegge for aktiviteter som stimulerer den grov- og finmotoriske utviklingen. - gi allsidige utfordringer som stimulerer sanser og motorisk følsomhet.	
---	--

Kunst, kultur og kreativitet

Rammeplanen (kap.9)

Opplevelser med kunst og kultur i barnehagen skal legge grunnlag for tilhørighet, deltakelse og eget skapende arbeid. I barnehagen skal barna få estetiske erfaringer med kunst og kultur i ulike former og organisert på måter som gir barna anledning til utforskning, fordypning og progresjon. Barna skal støttes i å være aktive og skape egne kunstneriske og kulturelle uttrykk.

Kreative aktiviteter er en del av barnehagens hverdag. Et mangfold av kulturuttrykk vil gi barn verdifulle inntrykk og lære dem å uttrykke seg gjennom de mange kulturelle språk. Barnekulturen utvikles gjennom leken og barnehagens oppgave blir å utvikle, bevare og stimulere barnets nysgjerrighet og forskertrang så rikt og allsidig som mulig. Kulturelle opplevelser og å skape noe felles, bidrar til samhörighet.

Slik gjør vi det hos oss	Personalet skal
Gjennom arbeid med kunst, kultur og kreativitet skal barnehagen bidra til at barna: - har tilgang til ting, rom og materialer som støtter opp om deres lekende og estetiske uttryksformer. - tar i bruk fantasi, kreativ tenkning og skaperglede. - bearbeider inntrykk og følelser i møte med kunst, kultur og estetikk gjennom skapende virksomhet ute og inne. - møter et mangfold av kunstneriske og kulturelle uttryksformer og utforsker og deltar i kunst – og kultur opplevelser sammen med andre. - bruker ulike teknikker, materialer, verktøy og teknologi til å uttrykke seg estetisk. - opplever glede og stolthet over egen kulturell tilhørighet. 	- samtale med barna om deres og andres kunstneriske og kulturelle uttrykk. - gi rom for, støtte og berike barnas bearbeiding av møter med kunst og kultur. - være lydhøre, anerkjenne og imøtekomme barns egen tradisjonskultur og barnekultur. - være lyttende og oppmerksomme på barnas ulike kulturelle uttrykk, vise respekt for deres ytringsformer og fremme lyst til å gå videre i utforskning av de estetiske områdene. - motivere barna til å uttrykke seg gjennom musikk, dans, drama og annen skapende virksomhet, og gi dem mulighet til å utvikle varierte uttryksformer. - synliggjøre og skape estetiske dimensjoner i barnehagen inne- og uteområde. - gi barna anledning til å bli kjent med et mangfold av tradisjoner og kunst- og kulturuttrykk fra fortid og samtid. - bidra til at kulturelt mangfold gir en berikelse for hele barnegruppen.

Dette gjør vi ved å: - ha et bevisst forhold til samspillet mellom kunst, kultur og barns lek. - sørge for at barn har daglig tilgang til bøker, bilder, instrumenter, utkleddingsutstyr og rikelig, variert materiale og verktøy for skapende virksomhet. - motivere barna til å uttrykke seg og gi dem mulighet til å finne sine egne uttrykksformer. - ha fokus på prosessene. - oppmuntre og stimulere barn til å iakttas estetiske fenomener og detaljer i møte med natur og fysisk miljø og i kunstneriske uttrykksmåter i arkitektur, bilde, tekst, musikk og bevegelse. - tilrettelegge rom både ute og inne for kreativ og estetisk utfoldelse.	
---	--

Natur, miljø og teknikk

Rammeplanen (kap.9)

Opplevelser og erfaringer i naturen kan fremme forståelse for naturens egenart og barnas vilje til å verne om naturressursene, bevare biologisk mangfold og bidra til bærekraftig utvikling. Barnehagen skal bidra til at barn blir glade i naturen og får erfaringer med naturen som fremmer evnen til å orientere seg og oppholde seg i naturen til ulike årstider.

Naturen gir rom for et mangfold av opplevelser og aktiviteter til alle årstider og i all slags vær. Friluftaktiviteter og utelek er en del av barnehagens hverdagsliv. Nærmiljøet gir muligheter for ulike erfaringer i forhold til å lære om samspill i naturen og mellom mennesket og naturen.

Barnehagen skal bidra til at barn får undre seg, eksperimentere, systematisere og samtale om fenomener i den fysiske verdenen og videre erfare hvordan teknikk kan brukes i leken og hverdagslivet.

Slik gjør vi det hos oss	Personalet skal
Gjennom arbeid med natur, miljø og teknologi skal barnehagen bidra til at barna: - opplever og utforsker naturen og naturens mangfold. - får gode opplevelser med friluftsliv året rundt. - opplever, utforsker og eksperimenterer med naturfenomener og fysiske lover.	- legge til rette for mangfoldige naturopplevelser og bruke naturen som arena for lek, undring, utforskning og læring. - gi barna tid og anledning til å stille spørsmål, reflektere og lage egne forklaringer på problemstillinger, og til å

- får kjennskap til naturen og bærekraftig utvikling, lærer av naturen og utvikler respekt og begynnende forståelse for hvordan de kan ta vare på naturen. - får kunnskap om dyr og dyreliv. - lager konstruksjoner av ulike materialer og utforsker muligheter som ligger i redskaper og teknologi. - får kjennskap til menneskets livssyklus. Dette gjør vi ved å: - benytte nære naturområder med skog og mark. - ha faste turdager gjennom hele året slik at barna får oppleve ulike årstider i naturen. - ha tilgjengelig utstyr og bøker. - tilrettelegge for ulike aktiviteter både ute og inne. - benytte IKT i de daglige aktivitetene i barnehagen. - eksperimentere sammen med barna og være nysgjerrige.	delta i samtaler om det de har erfart og opplevd. - synliggjøre naturfenomener og reflektere sammen med barna om sammenhenger i naturen. - utforske og eksperimentere med teknologi og naturfenomener sammen med barna.
--	--

Antall, rom og form

Rammeplanen (kap.9)

Fagområdet handler om å oppdage, utforske og skape strukturer og hjelper barna til å forstå sammenhenger i naturen, samfunnet og universet. Barnehagen skal synliggjøre sammenhenger og legge til rette for at barna kan utforske og oppdage matematikk i dagligliv, i teknologi, natur, kunst og kultur og ved selv å være kreative og skapende.

Lek er drivkraften i all læring, også i utviklingen av barns forståelse for matematiske begreper. Barna utforsker disse begrepene i leken, og leken utvider forståelsen. I arbeidet med antall, rom og form får barna erfaringer med klassifisering, ordning, sortering og sammenligning. Barnehagen skal legge til rette for at barna har tilgang til og tar i bruk ulikt materiell som spill, tellemateriell, klosser, IKT, teknologi, etc.

Slik gjør vi det hos oss	Personalet skal
Gjennom arbeid med antall rom og form skal barnehagen bidra til at barna: - oppdager og undrer seg over matematiske sammenhenger. - utvikler forståelse for grunnleggende matematiske begreper. - leker og eksperimenterer med tall, mengde og telling og får erfaring med ulike måter å uttrykke dette på	- bruke matematiske begreper reflektert og aktivt i hverdagen. - bruke bøker, spill, musikk, digitale verktøy, naturmaterialer, leker og utstyr for å inspirere barna til matematisk tenkning. - styrke barnas nysgjerrighet, matematikkglede og interesse for

- erfarer størrelser i sine omgivelser og sammenligner disse - bruker kroppen og sansene for å utvikle romforståelse - undersøker og gjenkjenner egenskaper ved former og sorterer dem på forskjellige måter - undersøker og får erfaring med løsning av matematiske problemer og opplever matematikkglede. Dette gjør vi ved å: - tilrettelegge for lek og aktiviteter med antall, rom og form i hverdagen - ha tilgang på variert utstyr og materiale - bruk av IKT utstyr - bruke matematikk i hverdagsaktiviteter.	matematiske sammenhenger med utgangspunkt i barnas uttrykksformer. - legge til rette for matematiske erfaringer gjennom å berike barnas lek og hverdag med matematiske ideer og utdypende samtaler. - stimulere og støtte barnas evne og utholdenhet i problemløsning.
--	---

Etikk, religion og filosofi

Rammeplanen (kap.9):

Etikk, religion og filosofi er med på å forme måter å oppfatte verden og mennesker på og preger verdier, normer og holdninger. Fagområdet retter særlig oppmerksomhet mot barnehagens samfunnsmandat og verdigrunnlag i et samfunn preget av livssynsmangfold.

Barnehagen skal la barna få kjennskap til fortellinger, tradisjoner, verdier og høytider i ulike religioner og livssyn og erfaringer med at kulturelle uttrykk har en egenverdi.

Norge er i dag et flerkulturelt samfunn. Barnehagen skal reflektere og respektere det mangfoldet som er representert i barnegruppen, samtidig som den skal ta med seg verdier og tradisjoner i den kristne og humanistiske kulturarven. Barnehagen skal gi rom for undring og samtaler og møte barnas spørsmål med respekt.

Slik gjør vi det hos oss	Personalet skal
Gjennom arbeid med etikk, religion og filosofi skal barnehagen bidra til at barna: - får kjennskap til grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon og blir kjent med religioner og livssyn som er representert i barnehagen. - utforsker og undrer seg over eksistensielle, etiske og filosofiske spørsmål - får kjennskap til, forstår og reflekterer over grunnleggende normer og verdier. - får en forståelse for at det finnes mange ulike måter å forstå ting på og leve sammen på. - utvikler interesse og respekt for hverandre og forstår verdien av likheter og ulikheter i et fellesskap. Dette gjør vi ved å: - møte barnas tro, spørsmål og undring med alvor og respekt og skape rom for opplevelser, filosofi, undring, ettertanke og gode samtaler. - personalet må være seg bevisst den betydningen de har som forbilder og opptre slik at barna kan få støtte i egen identitet og få respekt for hverandre. - la den kristne kulturarven komme til uttrykk blant annet gjennom høytidsmarkeringer. - skape interesse for og bidra til forståelse og toleranse for forskjellige kulturer og ulike måter å leve på. - hjelpe barnet i konfliktsituasjoner til å finne konstruktive løsninger. - markere andre religiøse livssynsmessige og kulturelle tradisjoner som er representert i barnehagen.	- formidle fortellinger og skape rom for barnas opplevelser, samtaler, erfaring og tanker om religion, livssyn, etikk og eksistensielle temaer. - utforske og undre seg over eksistensielle, etiske, religiøse, livssynsmessige og filosofiske spørsmål sammen med barna. - bidra til å utvikle barnas toleranse, interesse og respekt for hverandre og for mennesker med ulik kulturell, religiøs eller livssynsmessig tilhørighet. - gi barna kjennskap til og markere merkedager, høytider og tradisjoner i den kristne kulturarven og andre religioner og livssyn som er representert i barnehagen. - samtale med barna om religiøse og kulturelle uttrykk og være bevisst på hvordan egen deltakelse kan støtte og utvide barnas tenkning. - identifisere verdikonflikter i hverdagen, reflektere over verdiprioriteringer og holdninger og ha et bevisst forhold til hvordan disse kommer til uttrykk i arbeidet med barna.

Nærmiljø og samfunn

Rammeplanen (kap.9)

Barnas medvirkning i barnehagens hverdagsliv legger grunnlaget for videre innsikt i og erfaring med deltagelse i et demokratisk samfunn. Gjennom utforskning, opplevelser og erfaringer skal barnehagen bidra til å gjøre barna kjent med eget nærmiljø, samfunnet og verden.

Barnehagen skal bidra til at barn møter verden utenfor familien med tillit og nysgjerrighet. Den skal legge vekt på å styrke kunnskap om og tilknytning til lokalsamfunnet, natur, kunst og kultur, arbeidsliv, tradisjoner og levesett. Gjennom barns erfaring med medvirkning i barnehagen får de en første kjennskap til demokratiske prinsipper. Slik utvikles tillit til egen deltagelse i, og påvirkning av fellesskapet. Barnehagen skal utvikle forståelse for ulike tradisjoner og levesett. Det innebærer blant annet at vi blir kjent med at samene er Norges urbefolkning og får kjennskap til samiske fortellinger, sagn og andre deler av samisk kultur og hverdagsliv.

Slik gjør vi det hos oss	Personalet skal
Gjennom arbeid med nærmiljø og samfunn skal barnehagen bidra til at barna: - oppmuntres til å medvirke i egen hverdag og utvikler tillit til deltagelse i samfunnet. - erfarer at alle får utfordringer og like muligheter til deltagelse. - utforsker ulike landskap, blir kjent med institusjoner og steder i nærmiljøet og lærer å orientere seg og ferdes trygt. - blir kjent med lokalhistorie og lokale tradisjoner. - blir kjent med ulike tradisjoner, levesett og familieformer. - blir kjent med at samene er Norges urfolk, og får kjennskap til samisk kultur. - får kjennskap til nasjonale minoriteter. Dette gjør vi ved å: - arbeide med likestilling mellom gutter og jenter og sørge for at begge kjønn får varierte utfordringer og like mye oppmerksomhet. - bidra til at barn utvider sin forståelse om kulturelle likheter og forskjeller og arbeide	- sørge for at barna erfarer at deres valg og handlinger kan påvirke situasjonen både for dem selv og for andre. - introdusere barna for personer, steder og samfunnsinstitusjoner i nærmiljøet for å skape tilhørighet og hjelpe barna med å orientere seg og ferdes trygt. - gi barna like muligheter, fremme likestilling og motvirke diskriminering, fordommer, stereotyper og rasisme. - gi barna forståelse av at samfunnet er i endring, og at de inngår i en historisk, nåtidig og fremtidig sammenheng. - gjøre barna kjent med samisk kultur og levesett og knytte det samiske perspektivet til merkedager og hverdagsliv, kunst og kultur og mattradisjoner. - gi barna begynnende kjennskap til betydningen av menneskerettighetene, spesielt barnekonvensjonen.

for et inkluderende miljø som motvirker mobbing og rasisme. - bruke litteratur og medienes muligheter for å utvide og utdype barnas erfaringer og læring. - bidra til at barna kan forholde seg nysgjerrige og kritiske til det som formidles gjennom mediebildet. - jobbe aktivt med barns medinnflytelse og medvirkning over egen hverdag. - formidle lokalhistorie fra Sandnes. - gi et innblikk i den samiske kultur.	
--	--

STYRINGSDOKUMENT

Lov om barnehager med rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver

[rammeplanen](#) er en forskrift til [lov om barnehager](#). Målet med rammeplanen er å gi styrer, pedagogiske ledere og det øvrige personalet en forpliktende ramme for planlegging, gjennomføring og vurdering av barnehagens virksomhet. Rammeplanen redegjør for barnehagens samfunnsmandat, og innholdet skal synliggjøres i årsplanen til barnehagene.

Verdier og etiske retningslinjer i Sandnes kommune

[verdier og etiske retningslinjer](#)

Disse verdiene skal kjennetegne virksomhetene:

- Romslig
- Modig
- Sunn

Vi skal arbeide for mangfold. Vi skal vise toleranse. Vi skal legge vekt på god kommunikasjon. Vi skal være ambisiøse og våge å tenke nytt og ta modige grep. Vi skal bygge videre på kommunens Sunn by- tankegang. Dvs. arbeide for en bærekraftig utvikling med fokus på helse, miljø og trivsel.

Kvalitetsplan for barnehagene i Sandnes

[kvalitetsplan for barnehagene i Sandnes](#)

Kvalitetsplan for barnehagene i Sandnes er et dokument hvor barnehageeier gir retning og setter mål. Disse målene danner grunnlag for og sikrer kvalitetsutviklingen i barnehagene. Planen er et utgangspunkt for barnehageeiers oppfølging av barnehagene. Kvalitetsplanen revideres hvert 4 år. Arbeid med felles kvalitetsplan med skole er igangsatt.

Planen er et utgangspunkt for barnehageeiers oppfølging av barnehagene. Kvalitetsplanen revideres hvert 4 år. Arbeid med felles kvalitetsplan med skole er igangsatt.

BARNEHAGENS/VIRKSOMHETENS ORGANISERING

De kommunale barnehagene er samorganisert i virksomheter. Det er totalt 12 kommunale barnehagevirksomheter der hver virksomhet består av flere barnehager. Målet for organiseringen er effektiv og robust drift av de kommunale barnehagene med:

- Et styrket lederteam
- Et større barnehagefaglig miljø og jevnere kvalitet i barnehagene
- Ledelse og støttetjenester tettere på
- Håndtering av overtallighet (fortrinnsvis innenfor egen virksomhet)

BARNEHAGENS ANSATTE

- Virksomhetsleder – øverste leder for alle barnehagene i virksomheten - med hovedansvar for virksomhetens økonomi og personal.
- Styrer– daglig drift av barnehagens personal og økonomi og pedagogisk ansvar for barnehagen
- Fagleder – er en del av virksomhetens lederteam og kan ha oppgaver på tvers i virksomheten.
- Pedagogisk leder, leder det daglige arbeidet på sin avdeling/gruppe. Er en del av barnehagens lederteam.
- Barnehagelærer bistår pedagogisk leder i det daglige arbeidet med barnegruppen.
- Fagarbeider bruker sin fagkompetanse i det daglige arbeidet i barnegruppen.
- Assistent bruker sin realkompetanse i det daglige arbeidet i barnegruppen.
- Større barnehager kan ha administrasjonskonsulent.

LOKALE FØRINGER

Realfagskommune

Satsingen på realfag fortsetter i Sandnes kommune. Barnehagene samarbeider med vitenfabrikken om kurs. Sandnes kommune fått statlige kompetansemidler og midler til realfagsutstyr. Utstyret er plassert på Vitenfabrikken og lånes ut til barnehager.

Trafikksikker kommune/trafikksikker barnehage

[trafikksikker barnehage](#)

Sandnes kommune har som mål å bli godkjent som trafikksikker kommune. Det innebærer blant annet at kommunen har en trafikksikkerhetsplan. Også barnehagene er involvert i arbeidet med trafikksikkerhet

Dette innebærer at barnehagens trafikkopplæring integreres som en del av omsorgs- og opplæringsarbeidet og nedfelles i barnehagens årsplan.

Slik gjør vi det hos oss
Brueland barnehage er medlem av Trygg Trafikk. Vi har høyt fokus på trafikksikkerhet på turer og i hverdagen. Temaet trafikksikkerhet er ivaretatt i barnehagens progresjonsplan og miljørettet helsevern for barn.

TAUSHETSPLIKT

Alle som jobber i barnehagen er pålagt taushetsplikt og må skrive under på et taushetsløfte i forhold til informasjon vedrørende barn, de foresatte og personalet.

POLITIATTEST

Alle som jobber i barnehagen må legge fram politiattest ved tiltredelse. Attesten skal vise om vedkommende er siktet, tiltalt eller dømt for seksuelle overgrep.

SAMARBEIDSPARTNERE

Barnehagen har mange samarbeidspartnere. Det er blant annet pedagogisk psykologisk tjeneste – PPT, styrket barnehagetilbud, helsestasjon, barne- og familieenheten, senter for flerspråklige barn og unge - FBU og skole.

Barnehagen har en lovpålagt [opplysningsplikt til barnevernet](#) som gjelder forhold de blir kjent med der barns helse og utvikling står i fare.

Barne- og familieenheten

Barne- og familieenheten består av to avdelinger

- Avdeling barnevern
- Avdeling ressursenter for barn og familier.

Planer i Sandnes kommune:

- [Kommuneplanen](#)
- [økonomiplan-2018-2021/](#)
- Beredskapsplan (i 360)
- Mal for sykefraværsoppfølging (pulsen)
- Rutiner for MHV (pulsen)
- [plan for inkludering](#)
- [Plan for rutiner for samarbeid og sammenheng mellom barnehager og skoler](#)
- Kvalitetsplan for opplæring av flerspråklige barn, unge og voksne i Sandnes kommune
- [plan for psykiskhelsearbeid](#)
- Rekrutteringsveileder (pulsen)
- [plan mot barnefattigdom2017-2025](#)
- Helhetlig kommunikasjonskategori (pulsen)
- [Digital strategi for Sandnes kommune](#)

PRAKTISK INFORMASJON

Bursdagsmarkering

Når et barn fyller år, legger vi stor vekt på at barnet skal stå i sentrum. Barnet får være med å lage krone. Sammen med en voksen får barnet dekorere bursdagskronen sin med glitter og klistermerker. Barnet er i sentrum gjennom dagen og i bursdagssamlingen. Av ernæringsmessige årsaker har vi ikke kaker. Barnet får med bursdagskort med bilde hjem som minne fra dagen.

Oversikt over faste aktiviteter

Måned	Aktivitet
August	Tilvenning Planleggingsdag 16.08.18 og 17.08.18
September	Foreldremøte 26. 09.18
Oktober	FN dag
November	Foreldresamtaler Planleggingsdag 16.11.18
Desember	Lucia Nissefest
Januar	
Februar	Planleggingsdag 25.02.19
Mars	Felles avslutning av prosjektet
April	Påskesamling Planleggingsdag 23.04.19
Mai	17. mai tog Foreldresamtaler Førskolegruppa til Dalsnuten Sommerfest
Juni	

Informasjon om oss

Åpningstider:

Barnehagen er åpen fra 07.00 – 16.30.
Maksimal oppholdstid er 9 timer hver dag.

Besøksadresse:

Brueland barnehage
Samuel J. Sandveds vei 2-4
4319 Sandnes

Web adresse:

<https://www.sandnes.kommune.no/barnehage-og-skole/barnehager-i-sandnes/kommunale-barnehager/brueland-barnehage/>

Vigilo:

<https://brueland.vigilo.no/>

Foresatte får tildelt personlige brukernavn og koder til Vigilo.

Epost:

brueland.barnehage@sandnes.kommune.no

Telefonnummer:

Kontakttelefoner:

Bygg 1	99 58 25 49
Bygg 2	99 15 17 39

Administrasjons telefon:

90 77 55 22
90 03 51 88

Oversikt over personalet:

ADMINISTRASJON:

Marianne Rasmussen	Virksomhetsleder
Tove Carlsen Ellingsen	Styrer
Stine Elin Ims	Administrasjonskonsulent

BYGG 1:

Avdeling Orange:

Helene Klüver Larssen	Pedagogisk leder
Bente Strand Brendemoen	Assistent
Tove Rannestad	Assistent -80% stilling
Lucyna Tymczyszyn	Assistent
Natalia Wojtowicz	Barne- og ungdomsarbeider 20% stilling

Avdeling Hvit:

Åshild Birkeland	Pedagogisk leder
Arja Enholm Sjursen	Barnehagelærer
David Godoy	Assistent
Brit Tone Egelandsdal	Assistent
Inger Silje Rosnes	Støttepedagog
Kari Hauge Barmen	Støttepedagog

Avdeling Brun:

Ina Østli	Pedagogisk leder (i svangerskapspermisjon)
Elizabeth Jean Graver	Barnehagelærer (i svangerskapspermisjon)
Trude Sporsheim	Pedagogisk leder
Kristina Cerniauskiene	Konstituert barnehagelærer
Jurate Dalinkeviciene	Assistent
Anna Birgitte Brox	Assistent

Avdeling Lilla:

Ann Lekve	Pedagogisk leder – 80 % stilling
Stina Johannessen	Fagarbeider - 20 % stilling
Dorota Oleszczuk	Barnehagelærer
Kathrine Lillestø	Barne- og ungdomsarbeider
Ida Garstad Holm	Assistent (permisjon til 31.12.2018)
Magdalena K. Rozwalka	Assistent (vikariat frem til 31.12.2018)
Kari Hauge Barmen	Støttepedagog

BYGG 2:

Avdeling rød:

Anita Forselius	Pedagogisk leder
Marta Koll Lunde	Barnehagelærer
Sumonrat Nebdal	Barne- og ungdomsarbeider
Marianne Egeland	Assistent – 80 % stilling
Stina Johannessen	Fagarbeider – 20 % stilling

Avdeling Grønn 1:

Katarzyna Szurgot	Pedagogisk leder
Taisir Saeed Ismael	Assistent
Evy Tornes	Assistent – 80 % stilling
Stina Johannessen	Fagarbeider – 20 % stilling
Inger Silje Rosnes	Støttepedagog

Avdeling Grønn 2:

Roger Henriksen	Pedagogisk leder
Kari Bærheim	Assistent
Joakim Raustein Fjetland	Assistent
Wenche Solland	Støtteassistent

Avdeling Blå 1:

Irene Seldal	Pedagogisk leder
Angella Sosa	Barne- og ungdomsarbeider
Silje Røed Steinkopf	Assistent
Helen Wik	Lærling
Wenche Solland	Støttepedagog

Avdeling Blå 2:

Eva Maria My Abrahamsson	Pedagogisk leder
Charlotte Løvneseth	Fagarbeider
Lena Cathrine Svendsen	Barne- og ungdomsarbeider
Marielle S. Nymark	Lærling

Avdeling Gul 1:

Kjersti Johnsen	Pedagogisk leder
Tonje Håheimsnes	Barne- og ungdomsarbeider
Tone Elin Ingvaldsen	Assistent -80%
Rositsa S. Tsenova	Assistent – 20 %
Kari Hauge Barmen	Støtteassistent

Avdeling Gul 2:

Ton Arne Mehlum	Pedagogisk leder
Agnieszka Kutela	Barne – og ungdomsarbeider
Randi Soltvedt	Assistent
Katrine M. Pedersen	Lærling